

FILOZOFIJA, jesenski rok 2014.
1. 1A
2B
3E
4D
2. 1D
2E
3A
4B
3. 1C
2B
3E
4D
4. Ukratko navedite i objasnite tri dokaza Božje opstojnosti kod Tome Akvinskog.
MOGUĆI ODGOVORI
1. Dokaz o prvom pokretaču - svako kretanje izazvano je nekim prijašnjim kretanjem, ali to kretanje ne ide u beskonačnost, već mora postojati prvi pokretač, onaj koji nije pokrenut i s kojim započinje kretanje.
2. Dokaz o prvom uzroku - lanac uzročnosti mora imati svoj početak. Iako možemo tražiti uvijek uzrok, moramo pretpostaviti kako postoji jedan uzrok koji nema svoj uzrok, već je početak svega.
3. Dokaz o nužnosti i slučajnosti - sve promjene koje vidimo ukazuju kako stvari i pojave nisu nužne – one nastaju i nestaju, mijenjaju se. Kada ne bi bilo Boga koji je nužan uzrok, ništa ne bi moglo nastati, jer ništa ne nastaje bez uzroka.
4. Dokaz o punini ili cjelovitosti istine – svako biće približava se istini i dobru, a jedino Bog utjelovljuje savršenu istinu i dobro.
5. Dokaz o najvišoj svrsi (teleološki dokaz) – sva bića nose u sebi svoju svrhu, a konačna svrha svega jest Bog.

5. Ukratko objasnite temeljne značajke pojma volje prema A. Augustinu, A. Schopenhaueru i F. Nietzscheu:
1. Čovjek je biće stvoreno od Boga, ali ima i slobodnu volju. Volja je nadređena razumu. Čovjek se odlučuje za Boga ili protiv njega, za dobro ili zlo. Izbori koje vršimo donose kaznu ili nagradu od Boga.
2. Volja je bit čovjeka, ali ujedno i bit svijeta i svega postojećeg. Volja je bezumna, slijepi nagon, volja za životom, sila koja pokreće životinje, biljke i ljude, ali i sila teže, magnetna sila... Volja je i čovjekova bit, svijest i samosvijest, „stvar o sebi“.
3. Volja je osnova čovjeka, ali ne (samo) kao volja za život i opstanak, već kao volja za moć. Volja je izvor stvaralačke moći.
6. Objasnite pojam protežnosti prema A) Reneu Descartesu, B) Baruchu de Spinozi, C) Ruđeru J. Boškoviću
1. Protežnost prema Descartesu je atribut materijalne supstancije, prostornost, djeljivost, kretanje prema tome protezanje u duljinu, širinu, visinu.
2. Prema Spinozi protežnost je beskonačan atribut supstancije. Jedan od dvaju beskonačnih atributa koji čovjek može spoznati.
3. Prema Boškoviću protežnost je svojstvo koje ne pridajemo elementarnim česticama te je prema tome čisti teorijski pojam kojim ne određujemo zbilju elementarnih čestica.
7. Ukratko objasnite koncepcije objektivnog i subjektivnog idealizma.
1. Objektivni idealizam je forma idealizma koji utemeljuje idejni bitak kao objektivnu zbiljnost nezavisnu o čovjeku i njegovoj svijesti.
2. Subjektivni idealizam je forma idealizma prema kojoj je naša svijest ono primarno od zbilje, a sama zbilja je idejna tvorba subjekta ili agregat osjeta.
8. Ukratko objasnite razliku između A) metafizičkog i B) pozitivističkog shvaćanja odnosa bit i pojave.
1. Metafizičko shvaćanje polazi od pretpostavke da svaka pojava predstavlja ispoljavanje neke stvarnosti koja se ne može spoznati iskustvom nego čini skrivenu osnovu, esenciju, supstanciju, formu i sl. onoga što se pojavljuje u iskustvu.

2. Pozitivističko shvaćanje odbacuje postojanje skrivene biti koja bi prelazila granice iskustvene pojavnosti i smatra da se o pojavnom svijetu može zaključivati samo temeljem onoga što se kao činjenica pojavljuje u iskustvu.

9. A,D

10. B,C

11. A,D

12. C,D

13. B,C

14. B

15. B

16. B

17. C

18. C

19. C

20. logički atomizam

21. agnosticizam

22. kritička teorija društva

23. monizam

24. bitima, bivstvima

25. Ockhamova (Occamova) britva (oštrica)

26. sućut, milosrđe, suosjećanje

27. aksiologija

28. svojstvo slučajnoga ili nedeterminiranoga skretanja ili otklanjanja od putanje